

Dílo bylo podpořeno Sdružením obcí Vysočiny

Strategický materiál

EVIDENCE MNOŽSTVÍ ODPADŮ

PODPOŘIL

Kraj Vysočina

Zpracovatel:

Energetická agentura Vysočiny

Nerudova 1498/8

58601 Jihlava

IČ: 70938334

Statutární zástupce: Ing. Zbyněk Bouda – jednatel

Tel.: +420 603 212 666

E-mail: eav@eav.cz

Odpovědná osoba: Ing. Žaneta Solařová

Ing. Zbyněk Bouda

Termín zpracování: 2015/2016

OBSAH

1 Úvod.....	4
2 Účel vedení evidence	5
3 Evidence odpadu ve smyslu platné legislativy	8
4 Forma a obsah evidence	10
5 Evidence odpadu a nastavení poplatku	15
5.1 Současná situace evidence a nastavení poplatku	15
5.2 Evidence odpadu a nastavení poplatku dle návrhu zákona o odpadech	16
6 Možnosti evidence a přehledu množství odpadu za správní jednotku.....	19
6.1 Evidence odpadu dle známkového systému	19
6.2 Evidence odpadu dle čárových kódů.....	21
6.3 Evidence odpadu dle vážení	24
6.4 Evidence odpadu dle počtu svozů, vyvezených nádob.....	24
6.5 Software pro vedení evidenci odpadu	25
8 SWOT analýza důsledné evidence odpadů v obci	26
10 Závěr	27

1 ÚVOD

Povinnost vést evidenci o množství vzniklého odpadu a nakládání s ním vzniká původcům odpadů a oprávněným osobám na základě zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů. Za původce vzniklého odpadu v obci se dle zmíněného zákona považuje obec, nikoli občan (původcem je obec v okamžiku, kdy občan odloží odpad na místo k tomu určené). Tedy obec má za povinnost umožnit občanům odkládat odpady do nádob k tomu určeným, nese zodpovědnost za předání odpadu oprávněné osobě, vede průběžnou evidenci produkce odpadů, podává hlášení a další povinnosti vyplývající z platné legislativy.

S postupujícím časem a různými změnami nařízení, vyhlášek a v budoucnosti i zákona o odpadech vzniká obcím čím dál více povinností, jednou z nich je i vedení evidence odpadů. Hlavní důvod vedení co nejpřesnější evidence odpadů je spatřován jednak v zákonné povinnosti, ale také v přehledu pro hlášení o produkci odpadů a přehledu o nákladech rozpočtu obce na odpadové hospodářství, nastavování motivace v souvislosti se zákazem skládkování a postupném zvyšování ceny za skládkování směsného komunálního odpadu do data zákazu ukládání neupraveného směsného komunálního odpadu na skládky, dosahování vyšší míry separace využitelných složek odpadů a jiné.

Tato strategie slouží jako souhrnný přehled o povinnostech a možnostech evidence odpadů pro správní jednotky – obce, městysy a města.

2 ÚČEL VEDENÍ EVIDENCE

Způsob vedení evidence stanoví prováděcí předpis, kterým je vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.

V průběhu roku se doporučuje obcím vést tzv. průběžnou evidenci. Tato evidence se vede za odpady vlastní a za odpady převzaté.

Evidence se vede za každou komoditu odpadu zvlášť. Pro povinnost vést průběžnou evidenci není stanoven žádný limit, a proto ji vedou všichni původci a oprávněné osoby, které provádějí sběr, výkup, úpravu, využívání a odstraňování odpadů při každém výskytu nebo nakládání.

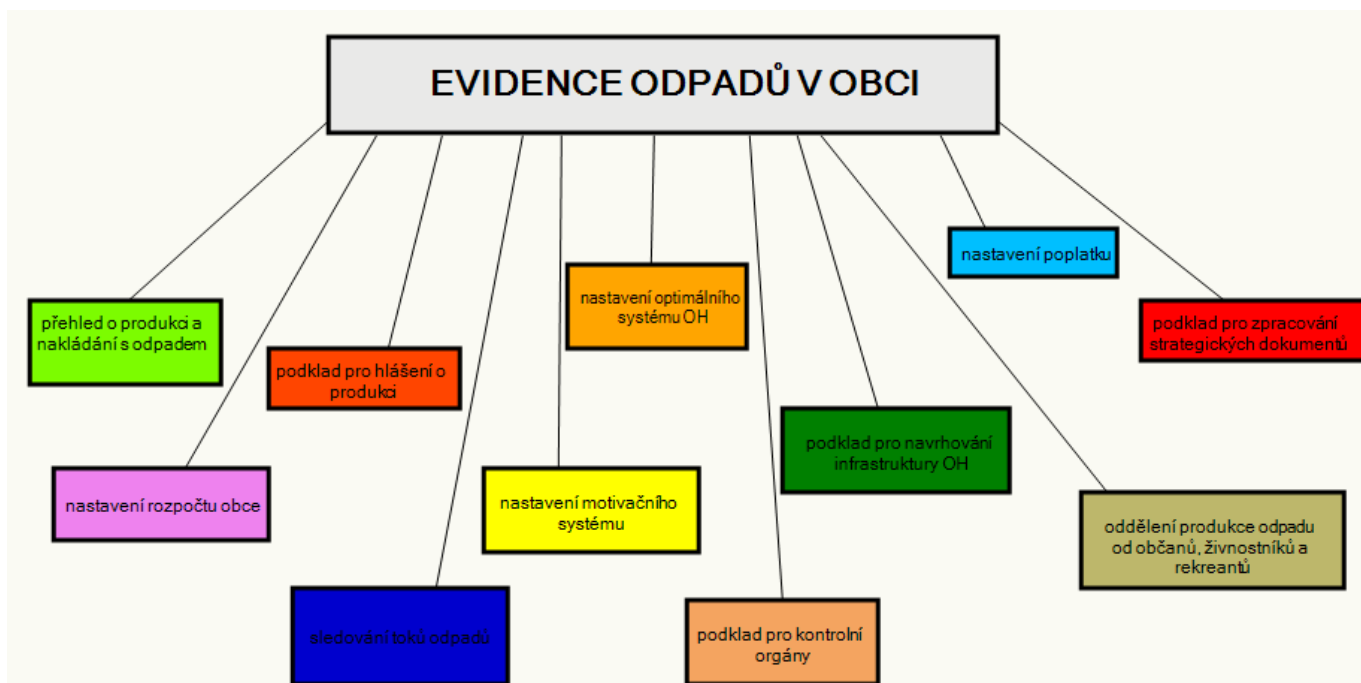
Průběžná evidence se nezasílá na ORP ani na MŽP. Na ORP se zasílá souhrnná evidence za celý rok v rámci datového standardu prostřednictvím ISPOP (Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností).

Účel vedení evidence o množství a nakládání s odpady:

- 1) získání přehledu o nakládání s odpady za území správní jednotku/za zařízení
- 2) dokumentace, která se předkládá kontrolním orgánům ve smyslu povinností vyplývajících ze zákona o odpadech č. 185/2001 Sb. a vyhlášky 383/2001 Sb. v platném znění
- 3) získání sumárních údajů na konci sledovaného roku pro rozhodnutí, zda je obec povinna zpracovat roční hlášení o produkci a nakládání s odpady a zaslat je příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností. Pro tuto povinnost platí limity uvedené v § 39, odst. 2 zákona
- 4) přehled o množství vyprodukovaného odpadu občany
- 5) nastavení optimálního systému odpadového hospodářství z pohledu dostačujícího počtu a objemu nádob na konkrétní složky odpadů
- 6) nastavení motivačního systému pro občany – v souvislosti se snížením produkce SKO a zvýšením odděleného sběru využitelných složek
- 7) optimální nastavení nákladů na odpadové hospodářství – nastavení rozpočtu na odpadové hospodářství
- 8) spravedlivé nastavení poplatku za odpady
- 9) rozdělení množství vyprodukovaného odpadu od občanů, od živnostníků a od rekreantů
- 10) sledování vývoje odpadového hospodářství na území správní jednotky
- 11) podklad pro zpracování strategických dokumentů

- 12) podklad pro navrhování systémů odpadového hospodářství a infrastruktury
- 13) sledování toků odpadů

Obr. 1: Schéma účelu vedení evidence odpadů

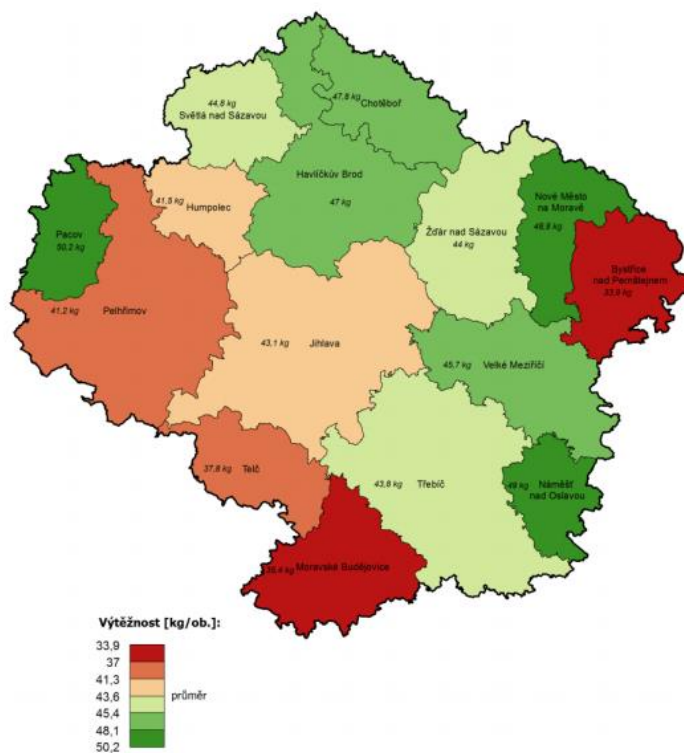
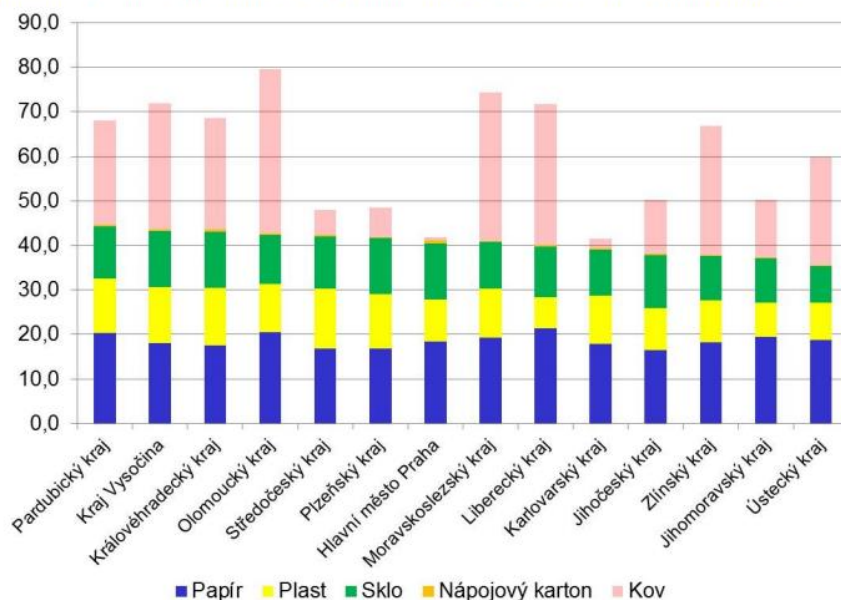

Vedení evidence odpadů v obcích splňuje i účel porovnávání produkce či míry separace odpadů v daných lokalitách – krajích, územních jednotkách ORP či okresy kraje (data podávaná v hlášení o produkci odpadů jsou následně evidována za danou obec, ale také za více obcí tvořící území celek – např. okres, ORP aj.). Na základě získaných dat a porovnání s jinými územními samosprávnými jednotkami mohou být nastaveny kroky k výše zmíněné správné motivaci k předcházení vzniku odpadu či vyšší míře separace využitelných složek odpadu. Dále mohou být nastaveny a popsány cíle a opatření pro jejich dosažení v rámci odpadového hospodářství samostatné obce či celého území – kraje.

Jak již bylo zmíněno, data z evidence mohou sloužit i jako podklad k vypracování strategických studií či analýz. Tyto analýzy pak mohou sloužit i pro dokládání reálných dat pro např. získání dotačních titulů pro zlepšení nastavení systému odpadového hospodářství v obci a jiné.

Obr. 2: Příklady porovnání lokalit dle produkce odpadů na základě získaných dat z evidence odpadů obcí – evidence odpadů – vznik grafického podkladu a mapového podkladu

Graf č. 1: Výtěžnost tříděného sběru (v kg/ob/rok) za rok 2014 – porovnání krajů ČR

3 EVIDENCE ODPADU VE SMYSLU PLATNÉ LEGISLATIVY

Evidence odpadů vyplývá ze zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, § 39, kde je uvedena povinnost vést tzv. průběžnou evidenci odpadů a o způsobu nakládání s nimi. Evidence odpadu vede obec za každou komoditu zvlášť. Je tedy nutné dodržet další zákonnou povinnost a tou je zařazovat odpad dle Katalogu odpadů, pod odpovídající katalogové číslo (komunální odpady se vyskytují v Katalogu odpadů pod skupinou 20). Obec vede evidenci za veškeré odpady vzniklé na katastrálním území obce – *papír, plast, sklo, kovy, BRO, nebezpečný odpad, objemný odpad a další*. Stejný paragraf, § 39, uvádí i podmínky, za jakých je obec povinna podat hlášení místně příslušnému ORP. Hlášení o produkci odpadů podává obec, která produkuje více než 100 kg NO nebo více než 100 t odpadů za kalendářní rok. Hlášení se podává do 15. února následujícího roku v datovém standartu prostřednictvím ISPOP (Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností).

Většina obcí získává data o množství vyprodukovaného odpadu od svozové společnosti, která v obci působí. Data od svozové společnosti získává v intervalech dle vzájemné dohody/smlouvy. Většinou na základě měsíční fakturace. Obec si tedy na základě toho každý měsíc vede průběžnou evidenci a za celý uzavřený rok dle nashromážděných dat následně podává hlášení o produkci odpadů do ISPOP (vznikne-li zákonná povinnost) a zároveň čtvrtletně v roce vyplňuje výkaz pro obalovou společnost EKO-KOM (*za komodity: plasty, papír, sklo čiré, sklo směsné, kovy, nápojový karton, SKO*).

Obsah a forma evidence je podrobněji popsána v kapitole 4..

Povinnost vedení evidence odpadů vznikajících v obci je rovněž zakotvena v Plánu odpadového hospodářství Kraje Vysočina pro období 2016 – 2025.

Evidence odpadů ve smyslu návrhu zákona o odpadech

- původce odpadu je povinen vést průběžnou evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi
- evidence se vede za každý druh odpadu samostatně
- pokud původce dle evidence vyprodukoval v uplynulém kalendářním roce více než 600 kg nebezpečných odpadů nebo s více než 100 t ostatních odpadů, je povinen podat hlášení o produkci odpadů
- osoba (právnícká osoba/živnostníci...), která je zapojena do systému obce a vyprodukovala v uplynulém roce více než 600 kg nebezpečného odpadu nebo více než

100 t ostatních odpadů nepodává hlášení o produkci odpadů pouze za ty odpady, kterými se zapojila do systému obce

- osoba (právnícká osoba, živnostníci), která je zapojena do systému obce a odevzdává v rámci tohoto systému určité druhy odpadů, je povinna podat každoroční hlášení o produkci a nakládání s odpady, ale pouze za odpady, které neodevzdává v rámci systému obce, ve kterém je zapojena

4 FORMA A OBSAH EVIDENCE

Původci odpadů vedou průběžnou evidenci o produkci odpadu a nakládání/předání odpadu oprávněné osobě za každý druh odpadu zvlášť. Vedení průběžné evidence probíhá u komunálního odpadu v určitých intervalech. Obvyklé je, že při periodickém svozu komunálního odpadu se evidence vede v měsíčních intervalech.

Přesná forma vedení evidence produkce odpadů není pro obec stanovena. Nicméně si obec vede evidenci tak, aby mohla v době podávání hlášení či výkazů pro EKO-KOM jednoduše data překlopit do standardizovaných formulářů. Obec by si tedy měla vést evidenci odpadů na základě formulářů a údajů, které jsou těmito formuláři vyžadovány. Formuláře pro provedení výkazu či hlášení o produkci odpadů lze nalézt na stránkách EKO-KOM a ISPOP (společně s metodikou pro správné vyplnění).

Ukázky formulářů:

Obr. 3: Formulář pro Hlášení o produkci a nakládání s odpady

Hlášení o produkci a nakládání s odpady		vyhrazeno pro údaje podatelny																			
za rok:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>																				
Hlášení určeno pro ORP (název):																					
LIST č. 1 – Identifikace původce nebo oprávněné osoby																					
		Strana č.	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td> </tr> </table>																		
		Celkový počet stran hlášení	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td> </tr> </table>																		
Původce nebo oprávněná osoba		Samostatná provozovna																			
IČ:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>									Číslo provozovny:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>										
Název původce nebo oprávněné osoby:		Název provozovny:																			
Ulice, č.p.:		Ulice, č.p.:																			
Obec:		Obec:																			
PSČ:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>							PSČ:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>												
Kód ORP:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>							Kód ORP:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>												
IČZÚJ:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>							IČZÚJ:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>												
Celkový počet provozoven oprávněné osoby:		Hlášení vyplnil:																			
Datum vyhotovení hlášení:	<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>							Tel.:	Fax:	E-mail:											
Podpis:		Provozovna je zapojena do systému sběru komunálního odpadu obce:		Ano																	
				Ne																	
		Zastoupení obyvatel, od kterých je komunální odpad svážen v %:																			
		Poznámka:																			

LIST č. 2 – průběžná evidence odpadů (pro každý druh odpadu zvlášť)

IČ IČZÚJ provozovny	Číslo provozovny	Číslo strany listu č. 2 Počet stran listu č. 2
--	---------------------------------------	---

[illegible]

Obr. 4: Formulář Výkaz pro EKO-KOM

3.4.xls

Běžný **VÝKAZ**

o celkovém množství a druhích komunálního odpadu vyříděných a odstraněných v obcích

za čtvrtletí roku

Dodavatel výkazu:
(obec popř. svoz. firma)

Adresa sídla:

Adresa provozovny:

IČ:

Zodpovědná osoba:

Telefon:

Fax:

E-mail:

E-mail pro zaslání předvypl. výkazu:

Souhrn výkazu
Nevyplňujte,
vypočítá se automaticky:

komodita	množství (t)
papír	21,940
plast	10,724
sklo čiré	1,934
sklo směsné	18,520
kov	0,000
NK - sběr samostatně	0,000
NK - sběr ve směsi	0,564
směsný odpad	378,260

EKO-KOM, a.s.

VÝKAZ OBČÍ 3.3 - ÚVOD

Jeli obec vlastníkem či provozovatelem zařízení pro nakládání s odpadem, např. kompostárna, sběrný dvůr, musí vést evidenci odpadů a podávat hlášení i za tato zařízení pod náležitým IČZ (identifikačním číslem zařízení). V zařízeních pro nakládání s odpady se vede evidence za odpady vlastní (vzniklé v zařízení) a odpady přejeté od jiných osob. Dále se v zařízení pro nakládání s odpady typu např. sběrný dvůr vede evidence za odpad předaný jiné oprávněné osobě (na další/materiálové využití, skládkování...).

Forma a obsah evidence v zařízení pro nakládání s odpady, jehož provozovatelem je obec:

Odpady vlastní:

- a) název odpadu dle Katalogu odpadu
- b) množství vzniklého odpadu
- c) katalogové číslo
- d) kategorie odpadu
- e) způsob naložení s odpadem (kód)

Odpad přijatý od jiné osoby:

- a) identifikace osoby/občana (identifikační údaje) či provozovny (IČ, název a sídlo provozovny)
- b) název odpadu dle Katalogového čísla
- c) množství přijatého odpadu
- d) katalogové číslo
- e) kategorie odpadu
- f) způsob naložení s přejatým odpadem (kód)

Odpad vzniklý v zařízení nebo přijatý od jiné osoby = předání na využití další oprávněné osobě:

- a) název odpadu dle Katalogového čísla
- b) množství předávaného odpadu
- c) kategorie odpadu
- d) identifikace oprávněné osoby (IČ, název a sídlo provozovny, IČZ provozovny)
- e) kód předávání odpadu

Pozn.: Katalog odpadů je součástí zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a kódy pro určení způsobu nakládání s odpadem jsou uvedeny v příloze č. 3 a 4 téhož zákona (způsob nakládání s odpady se označuje tříznakovým kódem – písmena a číslice, přičemž první písmeno značí původ odpadu, číslice znamená způsob naložení s odpadem).

Dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech jsou i provozovatelé (př. sběrné dvory, kompostárny), jako soukromé osoby (oprávněné osoby) povinni vést průběžnou evidenci o přijímaném druhu

a množství odpadu a nakládání s ním. Na základě této evidence, stejně jako obce/původci, podávají hlášení dle standardizovaného formuláře prostřednictvím systému ISPOP.

Veškeré informace a formuláře lze pro původce odpadu i pro oprávněnou osobu nalézt v zákoně č. 185/2001 Sb., o odpadech a vyhlášce 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady nebo také na webových stránkách zmiňovaného ISPOP a výše uvedené obalové společnosti EKO-KOM (pro podávání výkazu o množství využitelných složek v obci za uplynulý rok).

5 EVIDENCE ODPADU A NASTAVENÍ POPLATKU

5.1 Současná situace evidence a nastavení poplatku

Evidence produkovaného odpadu v obci je důležitá také pro nastavení poplatku. Poplatek může být nastaven podle dvou zákonů:

- 1) č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- 2) č. 185/2001 Sb., o odpadech

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Stanovení výše a podmínky výběru poplatku je uvedeno v zákoně o místních poplatcích. Sazbu poplatku tvoří dvě části, kdy první část může být až 250 Kč za poplatníka a kalendářní rok a druhá část se vyměřuje dle skutečných nákladů obce přechozího kalendářního roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu – až 750 Kč za poplatníka.

Stanovení poplatku a rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu musí obec identifikovat v obecně závazné vyhlášce.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

§ 17

Obec dle tohoto zákona může vybírat poplatek za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě smlouvy. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat výši poplatku. Využívá-li obec tento způsob výběru úhrady za odpady, nesmí nastavit místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle výše zmíněného zákona.

Důsledná evidence odpadů a zároveň nákladů vynaložených na odpady v obci je tedy potřebná i pro stanovení poplatku, ať už dle zákona o místních poplatcích nebo zákona o odpadech.

§ 17a

Obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit a vybírat poplatek za komunální odpad vznikající na jejím území. Poplatek nelze stanovit současně s místním poplatkem za provoz systému, shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Maximální výše poplatku se stanoví podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu. V poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu

5.2 Evidence odpadu a nastavení poplatku dle návrhu zákona o odpadech

Návrh zákona o odpadech definuje možnosti nastavení poplatků za směsný komunální odpad. S tím je úzce spojena evidence množství vzniklého směsného komunálního odpadu na území obce.

Návrh zákona uvádí dva druhy poplatku. Jedním je zavedení poplatku za systém nakládání s komunálním odpadem nebo poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Obec může nastavit pouze jeden z uvedených poplatků.

- Poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem

V návrhu zákona je přesně definován subjekt a předmět poplatku, osvobození od poplatku a také výše poplatku, která může nejvýše činit 1100 Kč. Za poplatkové období se považuje kalendářní rok.

- Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

Opět je v návrhu zákona definován subjekt a předmět poplatku, plátce poplatku, základ poplatku, jeho sazba a výpočet.

V rámci tohoto druhu poplatku lze stanovit základ poplatku, kterým je:

- 1) Hmotnostní dílčí základ – hmotnost odpadu odloženého z nemovité věci za dílčí období v kilogramech na poplatníka
- 2) Objemový dílčí základ – objem odpadu odloženého z nemovité věci za dílčí období v litrech na poplatníka
- 3) Kapacitní dílčí základ – kapacita sběrných prostředků pro nemovitou věc na odpad za dílčí období v litrech na poplatníka

Pozn.: Dílčí období poplatku je považován kalendářní měsíc.

Hmotnostní dílčí základ

- Obec eviduje hmotnostní produkci z každé nemovitosti za dílčí období, tedy za měsíc (nádoby jsou označeny identifikátory pro danou nemovitost – nádoba je při každém svozu vážena, hmotnost odpadu je vypočtena dle přepočtových hmotnostních koeficientů pro objem nádoby)
- Sazba poplatku je v návrhu zákona stanovena na 6 Kč za hmotnostní produkci za dílčí období
- Roční poplatek je pak násobek vyprodukované hmotnosti a uvedené sazby (př. nemovitost vyprodukovala za 12 měsíců 400 kg odpadu x 6 Kč = **2 400 Kč/rok**)

Objemový dílčí základ

- Obec eviduje objem vyprodukovaného odpadu za nemovitost za dílčí období, tedy za měsíc (nádoby jsou označeny identifikátory pro danou nemovitost a objem je zjišťován na základě sledování zaplněnosti nádob při vývozu)
- Sazba poplatku je v návrhu zákona stanovena na 1 Kč za objem obslužených nádob za dílčí období
- Roční poplatek je pak násobek obsluženého objemu a uvedené sazby (př. u dané nemovitosti bylo vyprodukováno 2 546 l odpadu x 1 Kč = **2 546 Kč/rok**)

Kapacitní dílčí základ

- Obec eviduje obslužený objem nádob na nemovitost za dílčí období, tedy za měsíc (nádoby jsou označeny identifikátory pro danou nemovitost)
- Sazba poplatku je v návrhu zákona stanovena na 1 Kč za objem obslužených nádob za dílčí období
- Roční poplatek je pak násobek obsluženého objemu a uvedené sazby (př. u dané nemovitosti bylo obsluženo za 12 měsíců 16 nádob o objemu 120 l = 1 920 l x 1 Kč = **1 920 Kč/rok**)

Pozn.: Pojem odpadu ve výše uvedených podkapitolách je brán jako směsný komunální odpad)

Výhody a nevýhody možností stanovení poplatků dle návrhu zákona o odpadech:

VÝHODY	NEVÝHODY
- Důsledná evidence vzniklého odpadu v obci - Spravedlivé nastavení poplatku za produkci odpadu na nemovitost/poplatníka - Nastavení optimální odpadové infrastruktury v obci (dostatečný počet/objem nádob pro separaci využitelný složek odpadů – složek oddělených od směsného komunálního odpadu) = zvýšená míra třídění v obci - Možné nastavení motivačního systému pro občany - Přesný přehled nákladů z rozpočtu obce (náklady, které se vynaloží na doplatek za fungování komplexního systému OH v obci)	- Náročnější administrativa (zejména pro svozovou společnost) - Možný výskyt nakládání s odpadem v rozporu se zákonem

6 MOŽNOSTI EVIDENCE A PŘEHLEDU MNOŽSTVÍ ODPADU ZA SPRÁVNÍ JEDNOTKU

6.1 Evidence odpadu dle známkového systému

Známkový systém byl tzv. předchůdcem paušální platby za vývoz nádoby na směsný komunální odpad. Dle počtu odebraných známek na příslušném obecním úřadě a vystavených nádob na vývoz, kde byla známka zavěšena byl následně domácnosti počítán poplatek za vývoz směsného komunálního odpadu. Počet vyvezených nádob v obci byl sledován na základě sesbíraného množství známek (žetonů) operátory svozového auta na směsný komunální odpad. Tyto známky se odevzdávaly pro přehled, o již zmíněném počtu vyvezených nádob na obecní úřad. Domácnost, která disponovala s nedostatkem známe měla možnost si další známky zakoupit na obecním úřadě. Tento systém se využíval především v menších obcích. Některé obce nevydávaly známky na obecním úřadě, ale na předem definovaném veřejně dostupném místě (př. místní obchod, pošta...). Jak již bylo zmíněno, postupem času tento známkový systém klesal z důvodu přechodu na systém paušálních plateb. Paušální platby jsou v současné době v obcích nejvyužívanějším systémem.

Výhoda známkového systému je spatřována v motivaci občanů snižovat počty svozů nádoby na směsný komunální odpad, tedy snižování produkce tohoto odpadu, dále přistavování na vývoz zcela zaplněných nádob – tento apel ze strany vedení obcí se zvyšuje i v současné době v souvislosti se stále zmiňovaným zákazem skládkování neupraveného směsného komunálního odpadu.

Jako nevýhodu tohoto systému mnozí zastupitelé obcí vidí v nezákonném nakládání s odpady (např. vysypávání do lesů a jiné). V současné době z obecného hlediska vyspělosti a vzdělanosti společnosti se návrat k nelegálnímu nakládání s odpady nepředpokládá (rozhodně ne v takové míře, jak se zřejmě stávalo dříve). Tedy při vrácení se k tomuto systému se obce nemusí bát výše zmíněného chování občanů s negativním dopadem na životní prostředí. Tento systém by v případě jeho zavedení podpořila důsledná osvěta, zvýšená komunikace či motivace občanů dané obce.

Známkový systém defacto koresponduje s navrhovaným systémem poplatků v návrhu zákona o odpadech, v rámci tzv. Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci – kapacitní dílčí základ. Domácnost by v tomto případě měla přiděleny známky na určitý počet vývozů nádoby na směsný komunální odpad (minimální počet vývozů, který by byl určen obcí

– pro předcházení výše zmíněnému negativnímu chování občanů). V případě, že by domácnosti přidělené známky nestačily, musila by si zvolený počet dokoupit. V rámci tohoto systému by operátoři svozového automobilu na směsný komunální odpad nesledovali zaplněnost nádob. Domácnost by tedy měla stanovený poplatek za kapacitu vyvezených nádob (příklad v kapitole 5 – kapacitní dílčí základ). Obec by ale na své občany apelovala pro vystavení vždy zaplněné nádoby. Systém může mít i kladný odraz pro postupné zjištění potřebné frekvence svozů, a tak nastavení optimálních počtů svozových dnů za rok. Známkový systém by pro obec znamenal motivaci pro občany pro pokles produkce množství směsného komunálního odpadu, zvýšení separace využitelných složek odpadů, optimalizace nákladů na svoz odpadu a zvýšení příjmu do rozpočtu obce za vyšší míru smysluplné separace využitelných složek odpadů. Zavedení známkového systému je vhodnější spíše u malých obcí.

VÝHODY	NEVÝHODY
- Evidence přesného počtu vyvezených nádob na směsný komunální odpad - Motivace ke snižování počtu vývozu nádob na směsný komunální odpad - Motivace ke snižování produkce směsného komunálního odpadu - Postupné zvyšování míry separace využitelných složek odpadů - Optimalizace nákladů na svoz odpadu - Zvýšení příjmu za využitelné složky odpadů (od obalové společnosti EKO-KOM) - Motivace k předcházení vzniku odpadu - Pochopitelný, spravedlivý a průhledný systém - Nalezení optimální frekvence svozu	- Možnost občasného výskytu nakládání se směsným komunálním odpadem nezákonným způsobem - Možný výskyt odcizení známky

6.2 Evidence odpadu dle čárových kódů

Evidence dle zavedení systému čárových kódů se v současné době dostává do popředí zájmu zastupitelů obcí, kteří v tomto systému spatřují spravedlivý systém pro občany s možností zavedení motivace a poplatků za přesné množství vyvezené za domácnost.

V obcích, kde v rámci systému odpadového hospodářství fungují čárové kódy, se ověřila skutečnost snížení produkce směsného komunálního odpadu a zvýšení míry separace využitelných složek odpadu. Systém čárových kódů se od počátku jeho postupného zavádění intenzivně komunikuje se svazovou společností působící v dané obci. Společnými silami se obě strany snaží najít optimální způsob celého chodu systému.

Každý čárový kód je opatřen identifikačními údaji, které slouží pro rozpoznání čtecího zařízení, ke kterému objektu nádoba patří a k zaevidování do systému, který dále spravuje svazová společnost. Obec vždy stanoví minimální počet přistavených nádob k vývozu za rok. Společně s podmínkami pro vývoz nádob může nastavovat i motivační systém. Výhodou tohoto systému ve spojitosti s nastaveným motivačním systémem nebo zrealizovanou osvětou je především uvědomění občanů o vystavování na vývoz pouze zcela zaplněných nádob.

Dle počtu vyvezených nádob za rok je pak stanoven domácnosti poplatek. Tento způsob by pak odpovídal návrhu zákona o poplatku za vývoz směsného komunálního odpadu – kapacitní dílčí základ – platba za obsloužený objem nádob (bez sledování zaplněnosti). Obec díky tomuto tedy eviduje nádoby přistavované k vývozu a celkový vyvezený objem odpadu. *(směsného komunálního odpadu, v obcích, kde mají domácnosti i nádoby na separovaný odpad (papír, plast, BRO)).* V rámci vývozu se tedy eviduje celkový objem nádoby a nekontroluje se zaplněnost nádob (ačkoli obec apeluje na občany, aby vystavovali nádoby na vývoz plné).

V rámci tohoto systému se i nabízí možnost přesného sledování zaplněnosti nádob. V tomto případě jsou na operátory svazového automobilu kladeny vyšší nároky na obsloužení nádoby před jejím výsypem. Čtecím zařízením sejmou dva čárové kódy – jeden s identifikačními údaji a druhý pro zaplněnost nádoby (půl, $\frac{3}{4}$, celá). Pro dodržení operátorů sejmoutí i druhého čárového kódu je vhodné nalepit tento čárový kód pod víko nádoby – tím se předejde k možnému nesejmoutí zaplněnosti nádoby, poněvadž operátor musí nádobu otevřít, zhodnotit zaplněnost a sejmut čárový kód. *(Ize využít opět u nádob na směsný komunální odpad či použít v obcích, kde mají domácnosti i nádoby na separovaný odpad (papír, plast, BRO)).*

Tento systém čárových kódů je možné využívat i na nádoby umístěné v separačních hnízdech/kontejnerových stáních – plast, papír, sklo, BRO.

Systém čárových kódů se sledováním zaplněnosti nádob v tomto případě odpovídá návrhu nastavení poplatku za odpady v návrhu zákona pod označením objemový dílčí základ (viz. kapitola č. 5). Každá domácnost platí za skutečný obsloužený objem vyprodukovaného a předaného odpadu k vývozu za rok.

VÝHODY	NEVÝHODY
- Evidence přesného počtu vyvezených nádob na směsný komunální odpad - Evidence přesného objemu vyvezeného odpadu od každé domácnosti za rok - Přehled o přesném objemu vyvezeného odpadu z obce - Přistavování zaplněných nádob – snížení manipulace s nádobami pro operátory - Motivace ke snižování produkce směsného komunálního odpadu - Postupné zvyšování míry separace využitelných složek odpadů - Optimalizace nákladů na svoz odpadu - Zvýšení příjmu za využitelné složky odpadů (od obalové společnosti EKO-KOM) - Motivace k předcházení vzniku odpadu - Pochopitelný, spravedlivý a průhledný systém	- Možnost občasného výskytu nakládání se směsným komunálním odpadem nezákonným způsobem - Možnost výskytu odcizování využitelného odpadu do svých nádob (při zavedení motivačního systému se zvyšováním produkce využitelných složek odpadů – finanční úleva na poplatku) - Vyšší administrativní nároky

Obr. 5: Ukázka čárových kódů a čtecí zařízení

6.3 Evidence odpadu dle vážení

Zavedení evidence dle vážení je hodně závislá na komunikaci a spolupráci svozové společnosti působící v dané obci. U tohoto systému, stejně jako u ostatních, je důležité nastavování podmínek fungování systému už v jeho prvopočátku.

Systém nastoluje dvě možnosti vážení:

- a) Vážení každé nádoby: operátoři svozového automobilu by při manipulaci s nádobou a upevněním na výklopnou součást automobilu nechali nádobu zvážít a poté vysypat. Je otázkou, zda je tento způsob vážení na svozovém automobilu spolehlivý z pohledu přesného vážení hmotnosti dané nádoby.
- b) Vážení svozového automobilu: před samotným svozem nechat automobil zvážít na váze, obsloužit nádoby na odpad v obci dle nastavení svozové trasy a opět nechat zvážít automobil na váze. Tedy vážení probíhá před svozem a ihned po svozu. V menších obcích se k vážení používají váhy v místních zemědělských družstvech apod. (po domluvě s provozovatelem zemědělského družstva apod.). Při tomto způsobu vážení je i možné sledování počtu vyvezených nádob. Záleží na optimálně nastavených podmínkách pro obec a pro svoz, který zajišťuje svozová společnost.

6.4 Evidence odpadu dle počtu svozů, vyvezených nádob

Ve většině obcí funguje systém svozu odpadu dle smluvené frekvence svozu a počet vyvezených nádob se nijak nesleduje – z hlediska směsného komunálního odpadu. Domácnosti mají na své nádobě nalepenou známku, která pro operátory svozového vozidla znamená, že poplatek za výsyp a odvoz odpadu je uhrazen. V případě separovaných složek odpadů se využívá opět se svozovou společností smluvně nastavená frekvence svozu pro každou komoditu nebo systém „na zavolání“ – až jsou nádoby téměř zcela zaplněné, obec objedná svoz daných nádob.

U obou variant se sleduje počet vyvezených nádob za každou komoditu a hmotnost vyvezeného odpadu je stanovena na základě přepočtového koeficientu k objemu nádoby.

6.5 Software pro vedení evidenci odpadu

Veškerá data získaná na základě zvolené evidence/zvoleného sledování, především data z čtecího zařízení čárových kódů či snímacího čidla upevněného na svozovém vozidle, lze překlopit do evidenčního systému. Tento systém rozpozná veškerá data při snímání čárového kódu a automaticky překlápí do evidenčního systému ke každé domácnosti dle data výsypu.

Doporučení

Při nastavování systému sledování množství vyprodukovaného odpadu a jeho evidence pro danou obec je nutné vždy zvážit veškerá pro a proti, klady a zápory, příležitosti a možné překážky či zatížení občanů a další faktory. Při zvolení jakéhokoli způsobu je vždy žádoucí osvěta a zvýšená komunikace s občany, neboť respektování, zapojení se do nového systému odpadového hospodářství a úspěšný chod systému bez zbytečných nejasností a problémů vždy závisí zejména na ochotě a uvědomění občanů jako společné komunity.

8 SWOT ANALÝZA DŮSLEDNÉ EVIDENCE ODPADŮ V OBCI

Silné stránky	Slabé stránky
- Komplexní přehled množství vyprodukovaného odpadu - Oddělení odpadu občanů, živnostníků, rekreantů - Sledování toku odpadů - Přehled pro řádné hlášení o produkci odpadů - Přehled pro výkaz pro obalovou společnost EKO-KOM - Spravedlivější nastavení poplatku za odpady - Ucelené nastavení motivace k předcházení vzniku odpadu a nakládání s odpadem - Precizní přehled nákladů na OH z rozpočtu obce dle evidované produkce odpadů	- Vyšší administrativní nároky
Příležitosti	Hrozby
- Postupné zdokonalování systému OH v obci - Připravenost na změny v zákoně (např. v reakci na zákaz skládkování SKO) - Flexibilita v nastavování motivačního systému/opatření v dané lokalitě	- Selhání nastaveného systému evidence = neúplná data o produkci - Možnost výskytu nakládání s odpadem v rozporu se zákonem (s následkem negativního vlivu na ŽP) - Důslednost ve vedení evidence v systému dle nádob s čárovým kódem (možné opomenutí svezení/načtení některé nádoby...)

10 ZÁVĚR

Obec jako původce odpadu vzniklého na jejím území by měla platit za množství odpadu, které opravdu vyprodukuje – to se potažmo vztahuje na samotné občany. Každá obec má nastavený systém odpadového hospodářství, jehož fungování je zajištěno i mimo jiné na základě smluvního aktu se svozovou společností, které za svezené množství odpadu hradí určitou částku.

Strategický materiál shrnuje informace, jakým způsobem vést evidenci odpadů, jakou formou a s jakým obsahem, s důrazem na správné, objektivní a reálná data, informace o vzniku povinnosti podávat hlášení o produkci a nakládání s odpady a další. Pouze správná a objektivní evidence množství odpadů může položit základ k možnostem předcházení vzniku odpadů a jejich efektivní separaci a nastavení motivace včetně stanovení dosažených hodnot, cílů a hodnocení míry jejich naplnění, samozřejmě za předpokladu absence zkreslování a neobjektivních skutečností.

Možnosti vedení evidence uvedené v této studii jsou zaběhnuté v systému odpadového hospodářství několika obcí/měst v Kraji Vysočina – např. Vyskytná u Jihlavy, Telč, Třešť. Velmi propracovaný evidenční systém společně s motivačním systémem je vypracován ve městě Mikulov v Jihomoravském kraji.

Zdroje:

- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
- Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady
- Webové stránky INISOFT, EKO-KOM, ISPOP
- Plán odpadového hospodářství Kraje Vysočina pro období 2016 – 2025
- Informace poskytnuté obcemi uvedenými v kapitole s praktickými příklady